

Akavan
ratkaisuehdotukset
tasa-arvoisen ja
yhdenvertaisen
työelämän
rakentamiseksi

Akava

SISÄLLYS

1. Johdanto	3
2. Syrjimätön työelämä	4
3. Väkivallan ja häirinnän kätkeminen	6
4. Palkitsevat työurat	6
5. Oikeudenmukainen perhe- ja hoivavastuun jakautuminen	7
6. Mahdollisuudet koulutukseen	8
7. Vaikuttava tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuspolitiikka	9
8. Akavan sitoumukset tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi	9

Hyväksytty Akavan hallituksessa 25. 2. 2025
Kuvat: Lehtikuva, Astrakan Images s. 3, Ida Pimenoff s. 7
ja Lehtikuva, Emmi Korhonen s. 8
Taitto ja grafiikat: Liisa Valtonen
ISBN: 978-952-7281-86-4

1. Johdanto

Työelämän monimuotoistuminen, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo vaikuttavat sekä työpaikkojen että koko yhteiskunnan hyvinvointiin ja tuottavuuteen. Moninaiset taustat, osaamiset ja elämäntilanteet tuovat työpaikoille sekä uusia mahdollisuuksia että haasteita.

Lukuisat tutkimukset osoittavat, että tasa-arvo ja yhdenvertaisuus eivät toteudu vielä kään suomalaisessa työelämässä. Tarvitaan vaikuttavia toimenpiteitä kaikenlaisen syrjinnän, häirinnän, maalittamisen, kiusaamisen ja väkivallan sekä rasismien poistamiseksi.

Näissä linjauksissa määritellään Akavan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuspoliittiset tavoitteet vuosille 2025–2029. Ne toimivat myös Akavan jäsenliitojen tukena työssä kohti oikeudenmukaisempaa yhteiskuntaa. Vaikuttamisessa ja linjausten toteuttamisessa noudatetaan Akava-yhteisön työnjakomallia.

Akava edellyttää seuraavien keskeisten toimenpiteiden toteuttamista. Lisäksi asiakirja sisältää useita näitä täydentäviä ehdotuksia. Kaikkien esitettyjen toimenpiteiden toteuttamisen tavoitteena on tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden lisääminen yhteiskunnassa.

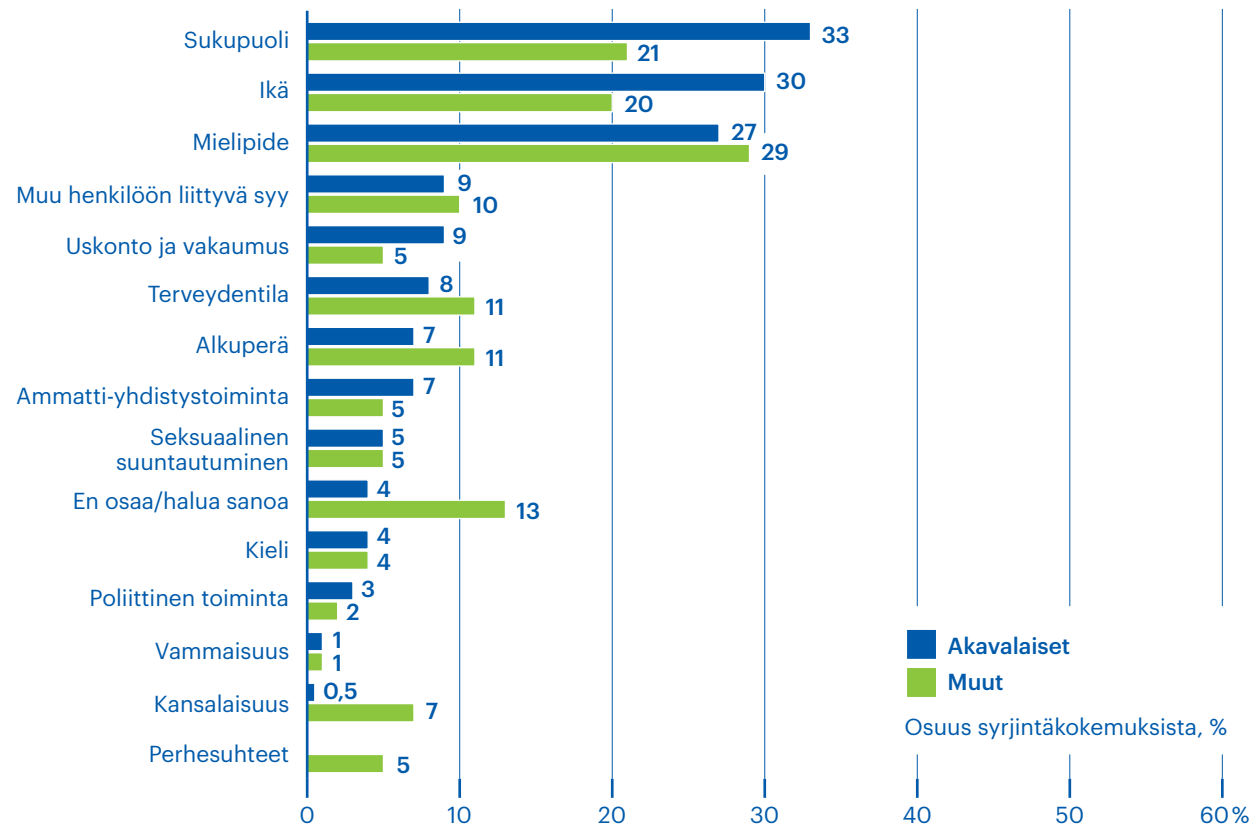
- 1. Uudistetaan tasa-arvolaki ja jatketaan yhdenvertaisuuslain päivittämistä. Yhdenmukaistetaan niihin sisältyviä oikeuksia ja velvollisuuksia sekä parannetaan yksilön oikeussuojaa.**
- 2. Tuetaan segregaaation purkamista uudella, hallituskausien yli ulottuvalla itsenäisellä ohjelmalla.**
- 3. Uudistetaan lasten hoitotukijärjestelmää ja kehitetään perhevapaajärjestelmää kohti yhdenvertaisempaa perhevastuuta.**
- 4. Vahvistetaan työnantajan velvollisuutta huolehtia väkivallan ja häirinnän loppumisesta työpaikoilla.**
- 5. Nostetaan aliedustettujen ryhmien osuutta korkeakoulutuksessa.**
- 6. Tuetaan päätöksentekoa laadukkaalla tutkimuksella.**
- 7. Edistetään palkkauksen ja palkitsemisen läpinäkyvyyttä ja parannetaan tasa-arvoisia ja yhdenvertaisia uramahdollisuuksia.**

2. Syrjimätön työelämä

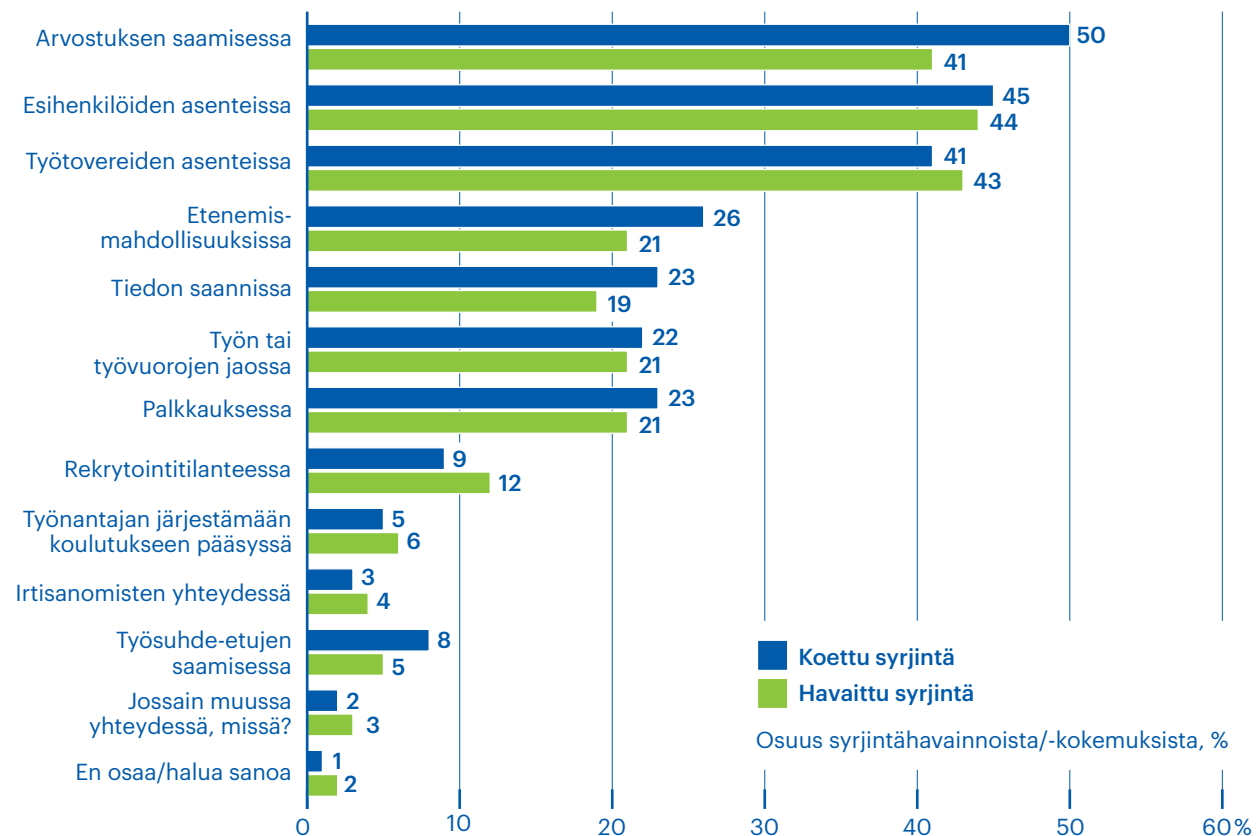
- Uudistetaan tasa-arvolaki. Valmistellaan nykytilan arvioinnin perusteella tasa-arvolain kokonaisuudistus, joka kattaa tasa-arvon edistämisen, syrjinnän, oikeussuojan ja valvonnan.
- Säädetään yhdenvertaisuuslakiin työnhakijalle oikeus saada selvitys valintapäätöksen perusteista.
- Säädetään säännöllinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelovelvoite yli 20 henkilöä työllistäviin yrityksiin ja organisaatioihin sekä vahvistetaan kaikenkokoisten yritysten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämismenettelyä. Varmistetaan henkilöstön edustus suunnitteluprosessissa.
- Kehitetään matalan kynnyksen oikeussuojakeinoja ja annetaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalle oikeus käsitellä rajatusti työelämäasioita sekä määrätä hyvitystä.
- Vahvistetaan määräaikaissa palvelussuhteissa työskentelevien työsuhdeturvaa raskaus- ja perhevapaatilanteissa.
- Taataan perhevapaalta palaaville työntekijöille korotettu irtisanomissuoja.
- Varmistetaan tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta valvovien viranomaisten resurssit.
- Lisätään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviä rekrytointimenetelmiä, kuten anonyymia hakemusten käsittelyä.
- Lisätään osatyökykyisten ja vammaisten henkilöiden osallistumista työelämään.

Oheiset tiedot ovat poiminta Akava Works -syrjintäkyselyn tuloksista, jossa selvitettiin syrjintähavaintoja ja -kokemuksia vastaajien nykyisessä työpaikassa. Kysely tehtiin kesällä 2024 ja sen toteuttajana oli Verian. Kyselyyn vastasi 1 003 akavalaista ja 2 146 muuta palkansaajaa. Yhteensä vastaajia oli 3 149.

Koettu syrjintä perusteen mukaan

Syrjinnän ilmenemismuoto

Lähde: Akava Works -syrjintäkysely 2024

3. Väkivallan ja häirinnän kitkeminen

- Vahvistetaan työnantajan velvoitetta huolehtia väkivallan, häirinnän ja syrjinnän loppumisesta työpaikoilla. Pelkkä toimenpiteisiin ryhtyminen ei riitä.
- Työpaikoilla laaditaan toimintaohjeet yhteistyössä henkilöstön kanssa syrjinnän, häirinnän ja kiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi ja tunnistamiseksi sekä menettelytavat ongelmatilanteiden ratkaisemiseksi.
- Vahvistetaan työsuojeluvaltuutetun asemaa ja roolia työpaikan häirintätapauksissa.
- Maalittaminen eli työhön liittyvä järjestelmällinen häirintä säädetään rangaistavaksi teoksi rikoslaissa.
- Laaditaan toimenpideohjelma digitaalisen väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi ja tarvittavat toimet ilmiöön puuttumiseksi.

4. Palkitsevat työurat

- Tuetaan segregaaion purkamista hallituskausien yli ulottuvan tasa-arvotyön ja pitkän aikavälin tarkastelun avulla (uusi Segre+ -ohjelma).
- Uudistetaan samapalkkaohjelma vastaamaan työmarkkinoiden muutosta.
- Parannetaan palkkauksen ja palkkapolitiikan läpinäkyvyyttä ja tuntemusta kaikenkokoisilla työpaikoilla palkka-avoimuusdirektiivin kansallisen toimeenpanon yhteydessä.
- Kehitetään palkkarakenteita, palkkausjärjestelmiä ja tehtävien vaativuuden arviointijärjestelmiä yhteistoiminnassa.
- Työpaikoilla huolehditaan palkkauksen, palkanmuodostuksen ja uramahdollisuuksien läpinäkyvyydestä ja esihenkilöiden osaamisesta palkitsemisen periaatteista ja käytännöistä.
- Vahvistetaan palkka-avoimuutta lisäämällä henkilöstön, henkilöstöedustajan ja yksittäisen työntekijän oikeuksia ja tosiasiallisia mahdollisuuksia lisätä palkkatietoutta ja puuttua tehokkaammin palkkasyrjintään.
- Palkkasyrjintää epäilevällä työntekijällä pitää olla oikeus saada mahdollisen syrjinnän arviointia varten toisen työntekijän palkkatietoja suoraan työnantajalta salassapitovelvoittein.

5. Oikeudenmukainen perhe- ja hoivavastuun jakautuminen

- Uudistetaan lasten hoitotukijärjestelmä.
- Kehitetään perhevapaajärjestelmää kohti yhdenvertaisempaa perhevastuuta ja arvioidaan järjestelmän vaikutuksia vanhempien jaksamiseen. Luodaan mahdollisuuksia osallistua joustavasti työelämään.
- Tuetaan vanhempien paluuta työelämään tarjoamalla perhevapaalla oleville työllistymistä edistäviä palveluita viimeistään lapsen täyttäessä kaksi vuotta.
- Edistetään työelämässä ja työpaikoilla perheystävällisiä käytäntöjä sekä työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen keinoja. Lisätään tietoisuutta monimuotoisista perheistä.
- Kehitetään omaishoitovapaata työn ja hoivan paremmaksi yhdistämiseksi. Lisätään omaishoitovapaan palkallisuuden pelisäännöt lainsäädäntöön. Työ- ja virkaehtosopimuksilla voidaan sopia palkallisuudesta laajemmin.

6. Mahdollisuudet koulutukseen

- Vahvistetaan koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta tekemällä maksuttomasta esiopetuksesta kaksivuotista ja panostamalla laadukkaaseen varhaiskasvatukseen.
- Sisällytetään maahanmuuttajien valmistavan opetuksen järjestämisvelvollisuus perusopetuslakiin.
- Huolehditaan lakisääteisen oppilas- ja opiskelijahuollon resursseista.
- Nostetaan aliedustettujen ryhmien osuutta korkeakoulutuksessa muun muassa ohjauksen, sujuvien siirtymien sekä korkeakoulujen valmentavien ohjelmien avulla.
- Luodaan tasa-arvoisia ja yhdenvertaisia mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen.
- Panostetaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioihin henkilöstön täydennyskoulutuksessa.

7. Vaikuttava tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuspolitiikka

- Valtavirtaistetaan yhdenvertaisuusvaikutusten arviointi (yvaus) yhteiskunnallisen päätöksenteon osaksi ja otettavaksi käyttöön aina sukupuolivaikutusten arvioinnin (suvaus) yhteydessä.
- Lisätään intersektionaalista tarkastelutapaa ja inklusiivista kielenkäyttöä kaikessa toiminnassa.
- Työ- ja elinkeinoministeriössä seurataan määräaikaisuuksien määrää ja ketjuttamista sekä määräaikaisuuden perusteen kirjaamista työsopimuksiin. Samalla tarkastellaan määräaikaisuuksien vaikutusta työllistymiseen ja tehdään tarvittavat toimenpide-esitykset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökohdat huomioiden.
- Sosiaali- ja terveysministeriössä tuotetaan johtajien tasa-arvokehityksen seurantaan ja naisten urien edistämiseen järjestelmällisesti tuotettua, vertailukelpoista tietoa. Lisäksi seurataan ja kootaan säännöllisesti kattavaa tilastotietoa naisten ja miesten edustuksesta organisaatioiden ylimmässä johdossa (mukaan lukien johtoryhmät).

8. Akavan sitoumukset tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi

- Akava on sitoutunut sukupuolten tasa-arvoon ja sukupuolen moninaisuuden kunnioittamiseen sekä kaikkien ihmisten yhdenvertaisuuteen ja vastustaa kaikessa toiminnassaan pyrkimyksiä heikentää niitä.
- Akava on sitoutunut Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön EAY:n tavoitteeseen edistää naisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia palkansaajaliikkeessä.
- Akava on sitoutunut sitoutunut Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön EAY:n työhön yhdenvertaisuuden ja syrjimättömyyden edistämiseksi.
- Akava on sitoutunut tukemaan aktiivisella viestinnällä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistä Suomessa.
- Akava on sitoutunut tuottamaan yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyvää tietoa yhteiskunnallisen päätöksenteon tueksi.
- Akava on sitoutunut jatkuvasti arvioimaan ja kehittämään omaa toimintaansa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

